

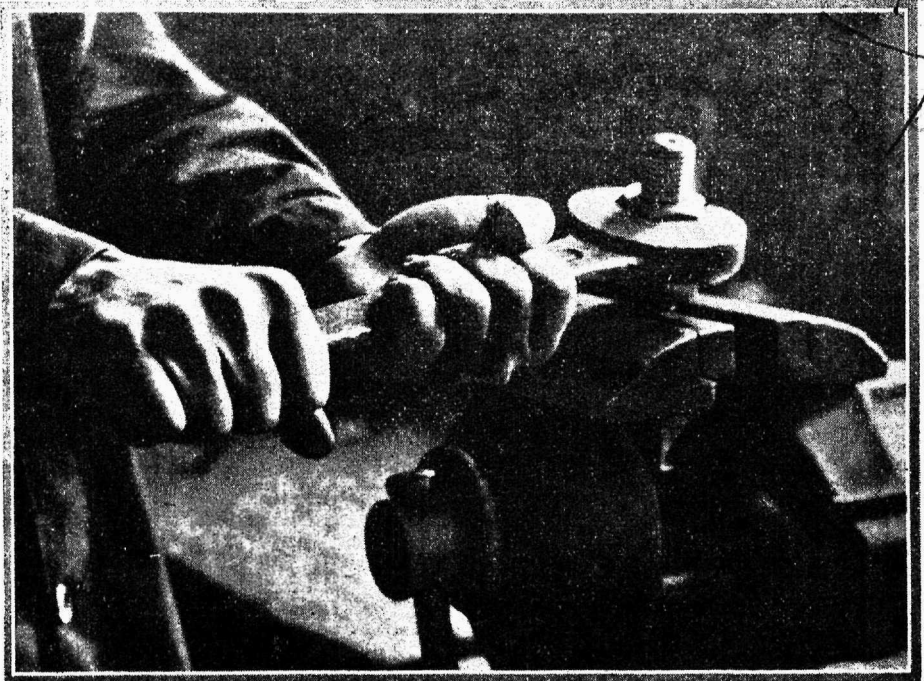
Spetsiaalne fond

Hind 15 senti

KÕIGI MAADE TÖOLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

L. 3.54 = 1931.

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

1 — jaanuar 1931

VI aastakäik

Töötud

KÕNEKOOR

Laval alguses pimedus

Üks mees:

Pilv öösse karged tähed peitis,
kõik mähkind umbseks uduloor.
Kuid väike valvel tähekoor —
öö idast äkki valgus täitis:
käis pilvist läbi meeteor,
välkvalgus, mürin, värskete, noor.
(Tekib aovalgus. Rahvas laval nähtav kogudena.)

I Ju paistavad suitsevad korstnad,
ja rinnus meil mure ja piin.

Kõik (kajana):

Me mustemad mured on siin.

II Me tervise, noorusepäevad
on matnud ju orjus siin.

Kõik:

Meid orjus ju matab siin.

III Sääl, sõber, sääl, seltsimees, sina,
kõik tulnud te pimedas öös.

Kõik:

Me kurnatud mammona töös.

Üksik naine:

Te, emad, lapsi sünnidate,
kel saatus ette needuseks,
te lapsed vaevu kasvatate:
kas orjeks, enda vaenlasteks?

Naised:

Ei taha mõtelda — on kole see.

Üksik naine:

Nad elu matavad ja vara,
mis rõõm neil elust oodata?
Kes jätab unistuse ara,
kes julge küllalt võitlema?

I

Me tööstuse palgata varuarmee,
meid tõrjutud töölt on eemale —
kuis vabaks saab töö juurde
meie tee?

II

Meid kapital tõrjund eemale
tööst,
tal kasu me näljast ja unetust
ööst,

kuid tööle me tahe, me ainus on
sööst.

III

Kui suureks on paisunud tööte
armee,
kiil vahele löödud me rindele,
tööd otsida ainuke meil on tee,

IV

Ümber vabriku piirame, ründele!
Üle tõketest, kaitsjatest tor-
name!
Saab töötute vägi kord võimule!

Naine ja mees:

Ajamas oma meid häda ja nutt.
Pääseda hädast me ainuke rutt.
Ei tagane meie, ei astu!
Me käskijail tormame vastu!

Kõik:

Me vaenlane on kapital,
ta võim on õhus, merel, maal!

I

Valvel me päeval ja valvel ööl —
töötute vägi on suurel tööel.
(Marssib juurde uus hulk. Laulab:
Me, võitlusvennad valvel).

Kõik:

Ei teist meil lunastuse toojat
kui liit me kangekäeline,
muud ühisõnne säädjat, loojat,
töörahas kui kõikväeline.

Naine:

Tao, vasar, terast tulisena!

Ühine laul:

Küi kõrgele, kõrgele, leegitse,
kuum leek, mis valgustab maad!
Hoone vangitsev langegu kokku
see,

kõik müürid las purunevad!
Vana maailm kui hukub, siis
teeme

uue helkiva, õiglase.
Uuteks külvideks muutub me
seeme,
me sõprus meil näitab tee!

Töölisklassi enesekaitse

I.

Revolutsioonilistena sotsialistidena, Marx'i õpetuse teostajatena praeguses poliitikas, näeme ainult utoopilist unistust usus, nagu parlamendiamikliku vallutamine valimistel tähendaks sotsialismi teostamist. Valimistulemused ükski ei kindlusta sotsialismi võitu. Ei ole ju küll ühegi maa sotsialistidel nii võimsaid agitatsioonivahendeid, et sotsialistlik parlamendiamik ilma valijate võimsa sotsialistliku teadvuseta oleks võimalik, nii et tõeliselt ainult hääletpühidmine ei saagi areneda. Suurel häälearvul on mõtet siis, kui *sotsialistidel on ka välisparlamentaarset võimu vastaval määral*. See ei tähenda, nagu peaksmine alahindama valimisi ja valimisvõitust — on ju valimised töötava rahva tahteavaldused ja näitavad, kas tööliskond tunneb kaasa meie päevapoliitikale, kas ta on haaratud meie suurest sihist, kas keskkihid annavad tunduval määral tööliskonna passiivseid liitlasi — või ei. Kui tahaksime vallutada valimishääli ilma töötavate rahvahulkade poliitilise kasvatusega, isegi vale ja demagoogia abil (nagu kodanlased!), siis meil ei oleks tõelist jõudu hääle taga; on aga meie parlamendirühma alaliseks toeks distsipliiniga ja poliitiliselt haritud massiorganisatsioon, siis ka meie parlamendisaadikud ei ole muud kui organiseeritud hulkade ja nende veel organiseerimata liitlaste esindajad, kes teostavad neid nõudeid, mille annavad neile samad poliitiliselt koolitatud organisatsioonid. Sellepärast peame hindama sotsialistlike parteide parlamendiesindajate jõudu organiseeritud valijate ja organiseerimatute hääle valjekorrale. Meil on juba omalt näiteid, kui vähe püsiv on demagoogiale rajatud valimistulemus ilma kindla organisatsioonita: endine „punane“ Valgamaa, kus partei kehastajaks osutus mees, kes oli valmis ülejooksmiseks, mis ei jätnud avaldamata oma mõju ka järgnevail valimistel. Kui Soomes on parteiliselt organiseeritud iga kaheksa valija, Austrias isegi iga

kolmas, siis näeme, et Eestis sotsialistidel tuleb teha veel hiigel töö organiseerimises, kuna siin alles iga 26. sotsialistlik valija on partei liige.

Peab olema selge, et sotsialistide parlamendirühmal on jõudu ainult seevõrra, mil määral ta taga seisab organisatsioon, mil määral organiseeritud tööliskond tahab ja võib toetada teda kõigi abinõudega. Ilma selle toetuseta parlamendirühmal ei ole jõudu teostada tööliskonna nõudeid, vaid ta ajab kodanlise lehmakauplemisesüsteemi abil kulissidetagust poliitikat. See aga ei või olla töölisklassi poliitika.

2.

„Kodanlus ei anna vabatahtlikult käest oma võimuasendit. Kui talle töölisklassi poolt päalesunnitud demokraatlik poliitika ei luba valitseda riiki, ta püüab kukutada demokraatliku vabariigi, püstitada monarhistliku või fašistliku diktatuuri, niipea kui üldine valimisõigus annab või juba on annud riigivõimu töölisklassi kätte.“

Nende sõnadega Austria Sotsiaaldemokraatliku partei programm määrab kodanluse suhtumise fašistlikule liikumisele. Fašismi eri vormid on pärit pärastmaailmasõjasest ajast, kui proletariaadi mõju riigile on saand määratusuureks. Sotsialistlikud parteid, mis enne maailmasõda kõigil mail unistasid ja kavatsesid poliitilise demokraatia vallutamist, on püüdnud pärast maailmasõda vallutada isegi riigivõimu. Peame tunnustama, et kapitalismi areng oleks võimaldanud võimuvõtmise töölisklassi kätte, et aga rahvusvahelise proletariaadi lõhenemine maailmasõjas ja samuti sõjas tekkinud tulunduskatastroof ei pakkunud võimalusi proletariaadi võimuks. Ja sellepärast töölisvalitsused Ungaris, Baieris ja Soomes pidid langema, sellepärast ka Vene revolutsioon ei võind olla sotsialistlik sügavamas mõttes. Kus proletariaat pääsis võimule revolutsioonis, kodanlus leidis küllaldase toetuse poliitiliselt harimatult ja

traditsioonide kütkeisse seotud kesk-kihtidelt, päämiselt talupeogadelt, et lüüa maha revolutsiooniline proletariaat. Ja nüüd, kui revolutsioonil on vaheaeg, kus tööliskond enam ei ole pääletungil ja püüab kasutada poliitilise demokraatia positsioone, kodanlus kardab, et töölisklass üsna ruttu koondab oma jõud ja, hoolimata kapitalismi võimu stabiliseerumisest, saab kodanlusele hädaohtlikuks parlamentaarsete poliitikaga, mis on välisparlamentaarsete (= organisatsiooniliste) jõudude toetatud — ja sellest siis kodanluse hirm poliitilise demokraatia ees, sellest rahvusvahelise kapitalismi fašistlikud kalduvused.

3.

Kodanluse pääletungid poliitilise demokraatia vastu algasid kohe pärast revolutsiooni. Sellepärast pidi mõeldama proletariaadi ridades, kuidas kaitsta hiljuti võidetud poliitilisi vabadusi pääletungide vastu.

Maades, kus kontrrevolutsiooni oli karta kõige enam, on hakatud esimestena hoolitsema demokraatia — ja töölisklassi — kaitsest. Austria sotsialistlik partei on asutand oma „vabariikliku kaitseväge“ — Schutzbund'i —, Saksa partei koos kodanliste demokraatidega organisatsiooni „Reichsbanner“ (riigilipp must-punane-kuld). Kaitseorganisatsioonil oli ülesandeks kaitsta demokraatiat ja vabariiki. Austria eeskujul ka Läti sotsialistid on loond oma tööliskaitse, samuti Belgia partei.

Nii Austrias kui Saksas reaktioonääriski on mõelnud oma relvastusorganisatsioonist: esimeses on fašistlik „Heimwehr“, teises „Stahlhelm“ (Teraskiiver).

Kuna Austria Schutzbund ja Saksa Reichsbanner siis on asutatud võitluseks reaktiooni vastu, on hoopis midagi muud uute riikide (Soome, Eesti, Läti, Poola) poolriiklikud kaitseliidud: need peavad kaitsma maad kommunistlikust hädaohust, need on rajatud ise kodanlisele ja reaktioonilisele alusele. Et kodanlus meelega samastab kommunismi kogu organisatsiooniga, siis tegelikult need kodanluse kaitsevæed kujunevad vaenulikeks *tööliskonnale*. Nende kujundamist poolproletaarlikuks de-

mokraatlikuks organisatsiooniks ei ole mingit võimalust, ja Soomes ning Poolas need organisatsioonid ongi saand avaliku fašismi pesadeks ja fašistliku liikumise kindlaks löögijõuks. Igalpool aga „kodukaitse“ agitatsioon osutub reaktiooniliseks. Sellepärast ei ole saand olla ka juttu sotsialistide sõbralikust suhtumisest neile organisatsioonidele, olgugi et mõned liikmemaksu maksjad on päädnud teha kaasa — ühel maal ainult — selle organisatsiooni tööd.

4.

Milline on sotsialistide seisukoht demokraatia kaitseks, milliseid vahendeid ta peab tarvitama?

Üks võimalus, et sotsialistidel koos kodanliste demokraatidega (aga kui kaugele ulatab kodanline demokraatia?) on võimalik teostada „demokraatlikku“ kaitseorganisatsiooni, ei ole sotsialistlik klassiülesanne. Seda võidi mõelda siis, kui veel ei olnud kogemusi demokraatia olemusest. Sotsialistlik proletariaat ei või täita seda ülesannet kodanluse juhtimisel, ta ei või jagadagi selle juhtimist kodanlusega. Ka liberaalsel kodanlusel on palju ühist nende rühmitustega, kes võivad valmistada ette fašistlikku pääletungi, veel enam, väikekodanlised parteid võivad ise väga ruttu muutuda fašistlikeks või fašismisõbralikeks, nagu oleme näind mitmel maal. Ei ole ka väikekodanlistel parteidel mõjukat seljatagust, mis annaks tõelist jõudu sellisele organisatsioonile, ja tulemuseks oleks üks kahest võimalusest: kas „liberaalsed“ väikekodanlised parteid kaitseorganisatsiooni kaudu astuksid võitlusse sotsialistidele sõbralike keskkimide pärast, sihiks: tõmmata need elemendid täiesti oma võimupiiri, või organisatsioon oleks isikute järgi sotsialistlik, kuid peaks poolitama juhtimist kodanlusega ja ajama „erapooletut“ poliitikat, sellega *võõrutades* kaitseorganisatsiooni liikmeid parteiaktiivsuselt. Et „üle parteide seisev“ kaitseorganisatsioon ei suurenda proletariaadi võitlusvalmisust vaid otsustavil momentidel võib tuua hädaohtlike kõhklemisi, on selge. Mis veel halvem, Saksa Reichbanneri praktika

on näidend, et kohtades, kus tugev ja koolitatud sotsialistlik element tahab vabaneda kodanluse juhtimisest kaitseorganisatsioonis, juhtivad parteiseltsimehed peavad sundima oma parteiliikmeid koostööle kodanlusega ja sellega on sunnitud tooma asjatuid arusaamatusi sotsialistlikku liikumisse.

5.

Rõõmustavalt ka meil ikka enam ja enam pääseb mõjule Austria sotsialistliku poliitika eeskuju. Austria partei on paljudes suhetes rahvusvahelise sotsialistliku liikumise teenäitaja oma revolutsioonilise klassipoliitikaga. Austria sotsialistid on ka mõistnud õieti poliitilist demokraatiat proletariaadi asjana ja formeerind demokraatiat *proletaarliku* kaitseväge.

Ei või aga võtta ka Austria eeskuju puhtal kujul teistele maadele, eriti tööliskaitseväge suhtes. *Schutzbund* on küll peaaegu relvastamata, kuid ta arv on nii suur, et vähemasti Viinis võim võiks püsida tema käes, seda enam, et rahulepingu põhjal Austria sõjavägi võib olla üsna pisike ja mannetu. Hõreda rahvastikuga ja väike-linnadega maal del töölisklassi enesekaitse peab omandama teise vormi, mis on kohandatud oma maa olukordadele, ja ometi on mõjurikas.

Vaadeldes töölisklassi kaitseorganisatsiooni ülesandeid.

Praegu sellel organisatsioonil ei saa olla pääletungiülesandeid. Praegune siht on poliitilise demokraatia säilitamine ja töölisorganisatsioonide kaitsmine. Et astuda samm edasi poliitilise võimu vallutamiseks, selleks praegu ei ole tulunduslikke ega maailmapoliitilisi eeldusi. Proletaarlik kaitseorganisatsioon praegu mõjub ühelt poolt *moraalselt*. Tööline, kes näeb oma armeed, teab, et teda ei jäeta kaitseta; see on meeldetuletus, et selle nähtava sõjaväe taga on määratud nägematud jõud, see tekitab reaalsele pinnale asetatud optimismi, töölisklassi jõudude õiget hindamist, sellega soodustab edukamat organiseerimistööd. See reaalse jõu demonstreerimine aitab tõmmata kaasa ka vankuvaid keskkhihte ühisesse võitlusfronti. Need aga, kes ei

taha midagi teada sotsialismist, ei lähe nii kergesti võitlusse sotsialismi vastu, kui nad näevad proletariaadi reaalselt löögijõudu

Muidugi proletariaat kogu oma praeguse organisatsiooni ja poliitika peab valmistama ette võimullutamist sotsialismile. Loomulikult proletariaat peab pidama silmas võimullutamise *kõiki* vahendeid. Ka praegused tööliskaitseorganisatsioonid võivad anda tulevikuks revolutsiooni-armee kaadri. Meie praegune ülesanne aga on teine: see on proletariaadi *enesekaitse*.

6.

Sooime seltsimehed arvasid suvel õieti, et tööliskaitseorganisatsioon Lapuallikumist ei oleks suutnud lüüa, olgugi et võitlus võinuks areneda kodusõjani. On ju õige, et „kuulipildujate paukudele ei või vastata hääletusedelitega, ja kui tuleks see ainuke juhtum, siis kaitseksime end väevõimuga“ (Otto Bauer). Seda aga ei või mõista nii, nagu kõige otstarbekohasem vastus kuulipildujatele oleks relvastamata töölispataljonide marss või laskmised Montekristo püssidest.

Fašism ei tarvitse alata sugugi suurtest võitlustest. Nii Itaalia kui praegused Saksa sündmused näitavad, et esimesed on väikeste salkade löögid töölisorganisatsioonile ja tööliskoosolekuile. *Selles* kaitse relvadata organisatsioon ei ole vähem väärtuslik kui relvastatud. Poks ja *džiu-džitsu* on parimad relvad hulgaaanlike sissetungijate vastu, hästidistsiplineeritud vähemate reservide tegevus ei ole kuidagi vähema mõjuga kui suurte pataljonide tegevus.

„Kaitseküsimus olgu ka proletariaadil rõhutatud, ilma et selle juures *esipilgul* tarvitseks mõelda vormi-riidest ja mürisevast komandost ja käsigranaatidest. Ka kindlaim organisatsioon saab mänguks, kui tal ei ole mõtet, s. o. kui ta otstarve ja siht lähevad kaduma“ (Gg. Engelbert Graf).

Ainult kaitseorganisatsioon ei ole veel saavutus; aga kaitseorganisatsioon koos võilusetahelise ja kindla organiseeritud tööliskonnaga on suur võim. Partei, ametiühingute ja noor-

teliikumise ülesehitamine käsikäes areneva organisatsioonide kaitsega — see on mõjuv relv töölisklassi saavutiste kaitseks, ka siis, kui puuduvad väljavaated tööliskaitse relvastamiseks. Väidaksin isegi, et relvadata kaitseorganisatsioon on tugevamgi relvastatud organisatsioonist, kuna relvastus mõnigi kord võib provotseerida, ja sellega kõigutada distsipliini ja usaldust organisatsiooni.

Tähtsam kui kuulipildujad on hästiorganiseeritud ja teadlikud raudteelased, võimsam kui kahurvägi on tugev ametühinguline liikumine. Pro-

letariaadi relvastus on ta organisatsiooniline ühtlus, ta klassivõitluse tahe, ta diplomaatia on selgitustöö proletariaadis ja keskkihitides, ta kestev mobilisatsioon on kogu töölisklassi ülesehitamine.

Osana ühtlasest töölisklassi liikumisest tööliskaitseliikumisel on suur ja vastutav ülesanne. Töölisklassi organisatsioonide kaitse, töölisklassi teadlike ja oskuslike valvurite organisatsiooni algatused on Eestiski loodud. Ärgem alahinnakem seda jõudu, kuid arendagem seda koos kõigi töölisorganisatsioonidega!

Partei kongress

E. S. T. P. V kongress peeti 28. ja 29. detsembril suurema pidulikkusega kui seni. Kui eelmine kongress võttis muusikaga vastu oma parteisse kuuluva *rügiavanema*, siis seekord oli asetatud aukohale partei 1917. aasta revolutsioonilipp, mis kanti läbi võimlusrühmade spaleeride kongressi avamiseks. Kongressile olid ilmud ka naaberparteide esindajaid, Soomest *Karl H. Viik*, *Hilda Seppälä* ja *Seppälä*, kellest esimene esines pikema eestikeelse tervituskõnega, Lätist *P. Ulpe*.

Kongress ei asetand suuri küsimusi esiplaanile, kuid ometi kongress kujunes huvitavaks ja elavaks. *L. Johanson* käsitles partei lähemaid sihtjooni sotsiaalpoliitika, päämisest tööpuuduse vastu võitlemise alal, *A. Oinas* tulunduspoliitikas, *A. Jõeäär* maapolitikas. Viimane referent rõhutas, et on vaja pidada võitlust töötalupoegade pärast ja partei peab rahuldama ka väikemaapidajate õiglasid nõudeid. Praegune hääletajate hulk parteil on seevõrra väike, et isegi kõik maatöölised ja popsid ei hääleta sotsialistide poolt, kõnelemata veel nende hulkade aktiivsest kaastööst parteis.

Eriti huvitavaks kujunes *hariduspoliitika*, mida refereerisid *J. Piiskar* ja *A. Reeben*. Püstitati, mis kõige tähtsam, *kahelksa-aastane algkoolisündus lähemana nõudena*, pääle selle rida teisi nõudeid hariduse demokratiseerimise suunas.

Rida vaidlusi partei põhikirja ette-

paneku puhul näitas, et parteis valitseb tugev vool partei täielise demokratiseerimise suunas; kuid ka muidu elavad sõnavõttud näitasid partei vaimse jõu tugevat kasvu. Rida sõnavõtjaid kohalike organisatsiooni töömeeste seast osutas tugevat sotsialistlikku teadvust kui ka vajaliste teadmuste hulka.

Partei keskkomiteesse valiti *A. Rei*, *M. Martna*, *O. Gustavson*, *L. Johanson*, *E. Joonas*, *A. Jõeäär*, *K. Ast*, *J. Piiskar*, *A. Oinas*, *N. Andresen*, *Alma Ast*, *M. Püüman*, *K. Virma*, *J. Jans* ja *J. Voiman*.

Parteis on praegu 5400 liiget, kuid see arv kasvab, eriti neis maakondades, kus nähakse vaeva organiseerimistööga ega lepita ainult hääletage valimistel. Linnades (*Tallinnas*, *Tartus*, *Pärnus* j. n. e.) parteil on eriti tugev alus.

SOTSIALISTLIKE NAISTE ORGANISEERIMINE.

27. detsembril tuli kokku esimene sotsialistlik naiskonverents, millest võtsid osa olemasolevate naisühingute ja partei naisliikmete naisindajad.

Otsustati asuda sotsialistliku naisorganisatsiooni loomisele, milleks valiti ülemaaline sotsialistlik naiskomitee koosseisus: *Alma Oinas*, *Emma Peterson*, *Helmi Jansen*, *Karoline Tulp*, *Fanny Vesley*, *Linda Teinman*, *Ilse Paulsen* ja *Minni Kurs-Olesk*.

E. S. T. P. V KONGRESS

Ülal: sm. M. Mihkelson kõnetoolis, sm. K. Virma juhatab. Kesk: vaade kongressisaali; sekretariaadi laua taga sm. J. Klesment ja K. Freiberg. All: kongressi juhatus (smd. A. Rei ja K. Virma), sekretariaat (smd. O. Gustavson, A. Tulp, J. Voiman, A. Mekkart ja J. Klesment. Kesk: partei 1917. a. lipp, paremal E. Noorsotsialistliku Liidu, vasemal E. S. T. P. Tallinna komitee lipp.

Võitlus kultuuri eest ei ole püha-päevalõbu vaid klassivõitluse vahend. Sest rõhutatud klass kodanlik-kapitalistlikus seltskonnas ei pääse kunagi võidule, kui ta suurte rahvamasside ees ei ilmne inimkultuuri ülimate nõuete kandjana üldse, ja ei tõmba kaasa ainult oma klassi liikmeid vaid ka proletariseerunud keskkhiite. Uus-aegne tööliikumine, kõigi aegade

suurim kultuuriliikumine, pääseb võidule ainult siis, kui ta, tänu suurema kultuuri omandamisele, võtab omanduselisele klassile võimu suure ühiskonna aparaadi üle ja toob esile töötava rahva hulkadest need uued võimsed jõud, need uued inimesed, mis võimaldavad teostada sotsialismi.

Alexander Stein.

Töolisliikumine ja karskus

Meie ülesanne ei peitu ainult kodanlise maailmakorra majandusliku süsteemi hävitamises, vaid peame sirutama oma revolutsioonilise katse-sarved iga tänapäeva ühiskondliku korra pahe vastu, pahe vastu kõige laiemas mõttes. Vähe sellest, kui tsiteerime mõne tunnustatud seltsimehe sõnu, vähe kauneist kavatsusist, kui puudub hoogne rünnak kapitalismile ja selle sünnitatud traditsioonele. Kiidame hääks küll sotsialistliku moraali, kuid kui vähesed meist suudavad loobuda igivanust traditsioonest! Täna, ühingu ruumes viibides, oleme küll sotsialistid, kuid väljudes säält võidutseb meis jällegi väikekodanline preilike või härrake, kes sageli tegutseb just vastupidiselt oma endisele veendele. Oleme kasvanud kodanlises ühiskonnas, mõjutatud ümbrusest ja avalikust arvamisest, mis on poogitud meile sisse just selleks, et peaksime liikuma nukkudena, nagu seda arvavad hääks meie hoolitsejad alates varasest noorusest: vanemad, koolis kasvatajad ja papid, ja hiljem ellu astudes meie seltskonna n. n. koorekiht, kellest tavaliselt eeskuju võetakse.

Vabaneda tuleb meil kodanlikest traditsioonest, minetada avalik arvamine ja käia ainult oma sotsialistlikust maailmavaatest arenend parima hääksarvamise järele — luua uus moraal tänapäeva moraali varemeele, kuna võitleval töölisklassil peab olema oma terve ja tugev moraal ja sisemine kooskõla.

Töölisorganisatsioonid, mis iseenest on võitlusorganisatsioonid, ei täida täiel määral oma ülesandeid, kui nad ei suuda vabastada oma liikmeid sellest külgepoogitud alaväärtusest — nukkudeks olemisest. Näiteks: mõnigi ateistlik noor on sunnitud just avaliku arvamise pärast leeri minema, nii mõnigi meie liige on pidanud matmise puhul pappi tarvitama, kuigi ta ise vaevalt uskus, et see teda ja tema lahkunud perekonnaliiget teeb õndsamaks. Paljud meist ei suuda seltskonnas

tõrjuda eemale pakutavat uimastusainet, kardetakse n. n. avalikku arvamist. Traditsioonest on raske loobuda, kuid peame sellest loobumist siiski vajalikuks. Pole küll võimalik üle öö kodanlises ühiskonnas kasvatatud inimest muuta uueks, kuid pikapäale on see siiski võimalik. Saame siiski oma isiklikus minas maksma panna kodanlise härra asemel sotsialistliku seltsimehe, kui ainult tahame. Meie organisatsioonid peavad aitama kaasa, et vabanemine oleks kergem. Vanemad seltsimehed peavad aga olema meile eeskujuks ja teejuhiseid näitama.

Pole ju võimalik uus sotsialistlik ühiskond, kui inimesed pole veel küpsed selleks. Revolutsiooni on ju kerge teha, kuid raske säilitada ta saavutisi ja ehitada edasi, kui inimesed ei taipa muutund olukorra paremusi. Tuleb harjutada inimesi enne sotsialistlikult mõtlema ja korraldama oma elu sotsialismi mõtte kohaselt, ja siis alles võib panna maksma sotsialistlik ühiskond, milles täiel määral on maksev sotsialistlik moraal ja traditsioonid. Mitte küllaldaselt sotsialistlikult mõtlevate inimeste, sisemise kooskõlata töölisklassi tehtud revolutsioon võib juba järgmisel päeval jällegi langeda ja aset anda kõige mustemale kontr-revolutsioonile.

Õige, ei ole ju moraali omaette, inimeste vastastikuse suhtumise vormid tulenevad ühiskondlikust korraldusest, moraalsed väärtused ei olegi muud kui ühiskonna päälisehitis. Ja muutub ühiskonna tulunduslik alus, muutub ka sellele rajatud moraal. Nõnda on paratamatut, et ka sotsialistlikus ühiskonnas tekib uus moraal, *inimkonna moraal*.

Kuid juba praeguses maailmakorras algab uute moraalsete väärtuste ülesehitamine. Uus klass, mis pääseb võimule järgmisena, töölisklass, kannab endas ka uue moraali idusid. Töölisklassis tekib teadliku klassivõitluse ajal uut moraali, ja kui see veel ei ole pääsnud päevavalgele,

siis sellepärast, et vastupidi töölisklassis areneb väikekodanlustumise tõbi, kodanluse elamisvormide ülevõtmine, — kodanlus arendab seda kunstlikult. On aga töölisklassi tunduval määral sattumas kodanluse elamiskultuuri mõju alla, siis tähendab see töölisklassi võitlusjõu suurt vähenemist, ta võitlussihtide tumestumist ja kergemaid ajutisi taganemisi kodanluse eest. Teiselt poolt, teadlikult omandatud sotsialistlik siht ja kodanluse mõtteviis ning elukultuur kaotavad inimese tasakaalu, teevad ta otsus- ja võitlusvõimetuks kahtlejaks.

Võitleva töölisklassi teadlik liige — ja igalüks eranditult — peab ole-

ma varustatud võitlustahtega, ta peab olema aktiivne ja võitlusvõimeline. Vabastada tulevad noored neile sissepoogitud pahedest ja vallandada kõigest, mille neisse on istutanud kodanline maailmakord. Noorsotsialistlikud ühingud peavad pöörama suurima tähelepanu oma liigete sisemisele kasvatusesele, sest pole võimalik tõsist võitlust pidada uue maailmakorra hääks, kui liikmed pole sisemiselt küllaldaselt arenend seda korda mõistma. Kunagi pole liig vara sotsialistlikku moraali süvendama hakata võitlejaid oma sihis teadlikuks tegemiseks.

Suurimaid töölisklassi vaenlasi, eriti töölisklassi uue ja terve mo-

Tallinna Töölisteater

V. Tartu maantee nr. 25.

-
1. veebruaril esietendus H. Ungar „**Mäng lehtlas**“
 5. „ viimast korda „**Švejk**“ (nimiosas Hugo Laur)
 7. „ „**Mäng lehtlas**“ (tellitud Puutööl. Ametiühingule)
 8. „ Leonhård Frank „**Sõda, nälj ja naine**“
 12. „ „**Mäng lehtlas**“
 15. „ esietendus V. Škvarin „**Petis**“

Järgnevad etendused neljapäeviti ja pühapäeviti. Jälgi kuulutusi „**Rahva Sõnast**“. Hinnad 10—60 s.

Die Krise des Kapitalismus und die Aufgabe der Arbeiterklasse (Kapitalismi kriis ja töölisklassi ülesanne). Selle päälkirjaga ilmus hiljuti põhjalikum raamat jätkatavast töölisliikumise päevaküsimuste seeriast. See annab ülevaate kapitalismi kriisist kui niisugusest ja püüab määrata ülesanded töölisliikumisele. *Engelbert Graf* annab pildi kapitalismi arengust viimaseil aastail, *Ed. Weckerle* sellest lähtudes näitab kapitalismi suurt haigust — tulunduskriisi, *Max Seydewitz* avastab kapitali telgitagused riigi-

poliitika mõjustamisel, käsitleb ka sotsialistliku poliitika osa selle tagasilöömisel, *Max Adler* käsitleb sotsialistlikku taktikat kui sotsiaalse revolutsiooni ettevalmistajat, *Franz Petrich* esitab läbilõike kriisi-teooriatest.

See raamat on ainuke omasarnane, hädavaajaline kapitalismi kriisi tundmaõppimisel. Hind on 4 kr. 50 senti, raamatuseeria (Marxistische Bücher-gemeinde) tellijad maksavad 1 Saksa mark kuus, kuna raamatud ilmuvad kolme kuu tagant.

raali tekkimisel, on alkohol. Tõsist tähelepanu tuleb pöörata selle painajaliku varjatud vaenlase vastu. Omal ajal müüsid seda kõrtsides parunid, et nõrgendada talupoegade vastuhakkamise võimet, endaväär-tuse tunnet ja saada neile antud vee-ringud jällegi oma kausse. Praegu pole olukord palju muutund. Endiste kõrtside asemel ilutsevad maal riigi-monopolid ja linnades lüüakse lahinguid, et ikka enam ja enam restoraane avada. Juhtub keegi püüdma takistada mõne kõrtsi avamist, siis lüüakse kohe lärmi ja hädaldatakse riigi pankrotti minerkust. Et kerge-mini satuksid tööstkurnatud inimese väiksed näljapennid tagasi tööstu-rile, lisaksin juure: viinavabrikandile, selle üle peetakse koosolekuid ja leitudakse uusi ja uusi teid alkoholi enamaks viimiseks töölisklassi hulka. Kaotatakse osaline keeluseadus, riisutakse isikuilt nende vabadus, avalikult enda tahte maksma-panekuks karskuskaitseks.

Milliseid pahesid alkohol võib kutsuda esile, seda on juba küll ja küll selgitatud. Et perekond tihti sellegi viletsa sissetuleku kõrtsiga peab vahetama, mida töödandjalt saadi, on kindel. Aga palju tähtsam kui rahaline kaotus on isiku moraalne kaotus. Rääkimata, et inime hävitab oma tervise alalise alkoholi tarvitamisega, veel mitmeti ta saab tööliskonnale kahjulikuks elemendiks. Alkoholil mõju all, juhusel kui ta organisatsioonile liige, võib ta lobiseda paljudest asjust, mida ainult temale usaldatud. Võib mõjuda demoraliseerivalt ümbrusele, kes seetõttu ka, üldsustades üksikut isikut, vaatavad pahaennustusliku muigega organisatsioonile. Lauldes purjus päaga töölislõõtslaule (mis sugugi harva ei esine!) kaotab ta aukartuse nende ees, mis omakorda raskendab neid jälle teises kohas tarvitamast pühakluse ja võitluse meeoleolu süvendajana. Alkoholil tarvitamise mõjul inime kaotab kiire otsustamisvõime, mille tõttu tihti võivad tulla kaunis kurbade tagajärgedega õnnetused töö juures, kuid kas vähem eraelus — ja kes meist eitaks igapäeva elu ränka mõju inimese igale

eluavaldusele! Alkoholiga tuimendatud inime vaevalt mõtleb oma olukorra parandamisele, seda vähem veel teiste õnnest. Olles rahul oma saatusega kui paratamatusega, piilub ta arglikult küll töölisorganisatsiooni poole, kuid puudub julgus ja tahe oma olukorda ise oma püüetega parandada. Puudub julgus uue maailmakorra kättevõitmiseks, kuigi näeb, et praegune on ülekohtune; tal lihtsalt ei saa areneda enesesalgamine, ohvrimeelsus, mis on alati vajaline organisatsioonilisis töis, kõnelemata töö järjekindlusest; ja uusaegne organisatsioonitöö nõuab suurt järjekendlust igapäeva väikeste ülesannete täitmisel.

Alkohol, see kodanlise maailmakorra nägematu kaitse, tuleb tõrjuda välja iga töölise kodust ja töökohast. Jätta igasugused asjatud joomingute järelaimamised ainult neile, keda meie vaenlasiks peame, oma sõbrult aga nõuame kategoorilise ausõna alkoholi minetamiseks. Joodikute abil on võimatu sotsialistliku ühiskonda luua, sotsialistlik moraal peab olema vaba alkoholi uimastuse all tehtavaist väärnähetest.

Eriti tähtis on täiskarskus juhtidel, kes kannavad vastutust, omades laiemalt hulkadelt volitused tegelemiseks töölisklassi olukorra parandamiseks. Töölisklassi usaldusmehed avalikkuse ees ei tohi ajada asju alkoholi avaliku tarvitamisega kelkides. „Välja rookida tulevad meil oma organisatsioonest need, kes häbistavad organisatsiooni ja organisatsiooni ja selle ideelisi liikmeid“ ütleme lihtsalt, kui lugu puutub organisatsiooni reameestesse, kuid ometi peame panema maksma ühtlased nõuded iga liikme kohta. Sotsialistliku töölisliikumise sisemine demokraatia nõuab juhtide asetamist samade nõuete alla, mis on maksvad iga liikme kohta, veel enam, juht kui usaldusega inime peab võima olla eeskujuks igakülgse. Kui ka meie ei taha kaotada vanu juhte nende üksikute halbade harjumuste pärast, siis uued usaldusmehed peavad olema ka tingimata karsked.

Eriti tuleb alkohol kaotada töölis-

organisatsioonide poolt korraldata-
vaid pidudelt, avalikkudelt ja väik-
sematelt omavahelisilt koosviibimisilt
ja asendatama positiivsemate ja
maailmavaadet arendavate lõbustus-
tega. Tihtiigi öeldakse, et pole tuju.
Vastupidist võivad tõendada kõik
karsklased, kes alati on ülemeelikus
tujus niihästi organisatsiooni ruu-
mes kui ka avalikel esinemistel ja
pidudel.

Joobnute ja viinastanute käitle-
misviisi alandab võitlusorganisatsioo-
ni, takistab aga ühtlasi uue peokul-

tuuri, sellega üldse tööliskultuuri tek-
kimist. Mis uuest peokultuurist saab
olla juttu joobnute keskel, keda joo-
jat huvitaks vaimne lõbu!

Need seisukohad on rahvusvahe-
lises sotsialistlikus liikumises tunnus-
tatud, peame ainult jälgima nende
teostamist suure piinlikkusega. Töö-
liskonna karskuspüüded ei ole siht
iseendas nagu kodanlisel karskuslii-
kumisel, need on suunatud töölislii-
kumise tuleviku kui oleviku muutmi-
seleigi paremaks ja tublimaks.

ERICH FELIX

Punase Viini ehituspoliitika

Vanast keisrilinnast Viinist 12
aastaga on saand sotsialistliku
omavalitsuse tõttu uus linn, „uus
Viin“.

Revolutsioon vabastas Austria mo-
narhiast, Viini kristlik-sotsiaalse
partei absoluutses valitsuses.

Parlamendivalimistel 1911. sot-
siaaldemokraatlik partei sai Viinis
42,85 protsenti antud häältest, aga
ebaõiglase valimisviisi tõttu Viini
linnavolikogus ainult 8 kohta 65-st.
Viimastel omavalitsuse valimistel
1930. a. oktoobris sotsiaaldemokraa-
did said 30 kohta 45-st.

Viin on linn, millest on leitatud
juba nii palju valejutte ta hukkumi-
sest, on saand kogu maailma sotsia-
listide poolt sotsialistliku ülesehituse
sümbooliks. Kogu maailmast rändab
igal aastal kümneid tuhandeid lin-
nade esindajaid ja spetsialiste Viini,
õppima tundma linna ehitisi, linna
hoolekandeametisi ja Viini kooli-
reformi.

Viini omavalitsuse ehitustegevus.

Viini tööliste korteritase enne
maailmasõda kuulus kõigi kultuur-
maade madalaimate sekka. Tööliste
elumaju hüüti „Viini üürimajadeks“,
need olid umbsed, õhu- ja valguse-
vaesed. Tol ajal maksvate säaduste
järgi võis olla ehitatud täis kuus
seitsmendikku krundist. Ainult seits-
mendik krundi jäi hooviks. Oli luba-
tud asutada ühiseid väljakäigukohti

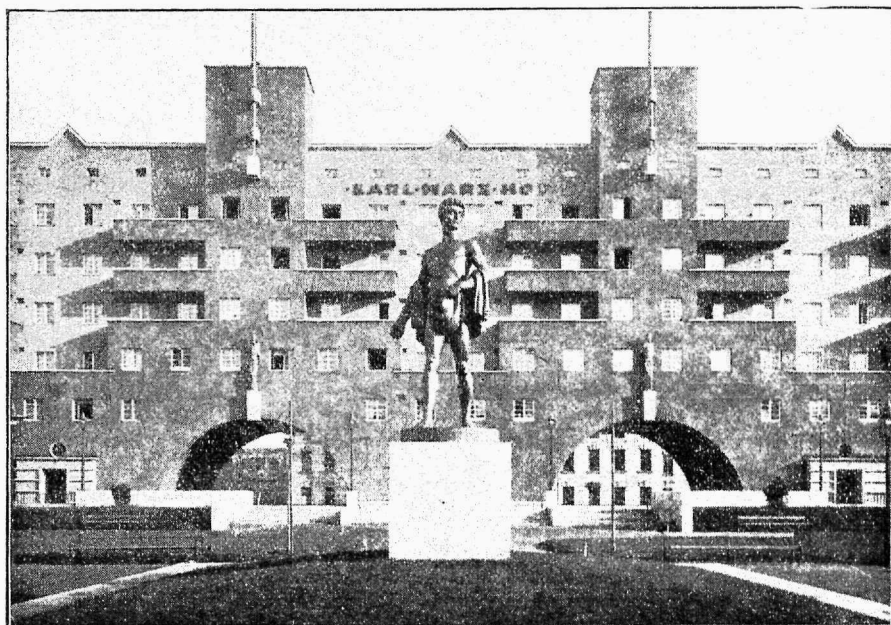
ja veekraane koridoris ilma veevär-
gita. Majaomanikud oskasid kasu-
tada krundi täiesti ehituse alla.
92 protsendil kõigist väikekortereist
ei olnud oma väljakäigukohti, 95
protsendil ei olnud oma veevärki.
Köögi ja elutoa akna kõrval olid
väljakäigukohad, enamasti ilma veeta.
Kõigile neile ja muudele ehamuga-
vustele lisandus veel kõrge üür, mis
küünis töölise veerandpalgani. See
sundis töölisi võtma oma köögist ja
toast koostuvasse korterisse veel
kaasüürilisi. Ei olnud mingi harul-
dus, kui kaheksa kuni kümme isikut
magas ühes toas ja köögis.

Austria üüriseadus, mis ei paku
üksi kaugele ulatavat kaitset, mää-
rab ka üüri kõrguse kindlaks, mis
1929. aastal oli 14 protsenti enne-
sõjaaegsest. Sellest hoolimata era-
ehitised on osutund tasumatuiks,
kuna see normiüür oleks kõrgem kui
töölise ja ametniku töötasu.

Sotsialistlik omavalitsus on saanud
siin jaot ja võtnud oma päale kor-
terite hooldamise, mis oli talle seda
raskem, kuna omavalitsus kristlik-
sotsiaalsete valitsuse all ei olnud
teind midagi sel alal. Aastaill
1919—1923 omavalitsus ehitas Viinis
umbes 5000 uut korterit.

*1932. aastani ehitatakse 65.000 uut
korterit.*

1923. aasta sügisel omavalitsus
teatas, et lähema viie aasta kestes

Karl Marx'i nimeline töölistemaja Viinis

Tulunduskriisi vastu

Hää on neljakümnetunnise töönädala nõue, see ei vasta ainult meie kriisiolukorda, vaid see on õigustatud ka viimaste aegade ratsionaliseerimise eduga — aga sellepärast peab võitlema!

Hää on üheksa-aastase kooli nõue, ja meie ei nõua seda ainult tulunduslikest, vaid ka pedagoogilistest kaalutustest — aga sellepärast peab võitlema!

Hää on suure, kogu tulundust tugevasti elustava elukorterite ehitamise programmi nõue, mille teostamine päälegi parandaks proletariaadi kultuurilist olundit — aga peab võitlema energiliselt selleks!

Hää on hindade langetamine, kui see algab juurtest, tööstusliku monopoli hindadest, hääd on meie nõuded tolliangelduse vastu, mis ikka ähvardavamalt takistab kaubavahetust,

hääd on kõik meie muud tulunduspoliitilised nõuded — aga peame võitlema nende pärast.

Töölisklassi tulunduspoliitiline ülesanne 1931 on selles, et äratada oma tabavad, õiged ja õigustatud nõuded paberihunnikuist ja asetada nad kogu ulatuses päevavõitluse tulipunkti. Usume, et miljonid proletaarid ettevõtteis ja tänavail ootavad oma organisatsioonide algatust.

Aasta 1931 — võitluseaasta? Jaa, töölisklassil ei tarvitse olla selles võitluses ainult kannatav, ohvreid toov osa — töölisklass omast jõust peab võtma endale võitluse kriisikapitalismi vastu, et läheneda nende nõuete teostamisele, mis üksi on määratud takistama edespidist tulunduslikku kokkulangemist ja edespidist sotsiaalselt viletsust.

Franz Petrich.

ehitatakse 25.000 uut korterit. Programm oli täidetud juba varem, 1926. tähtaja lõpuni omavalitsus ehitas veel 5000 uut korterit lisaks. Teine ehituskava tehti 1927. aasta aprillis ja näeb ette 30.000 korteri ehitamise 1932. aasta lõpuni.

Seniajani omavalitsus on ehitand 42713 korterit. Ehitusel on 9644. Käesolevaks ja järgmiseks aastaks on määratud kummakski 6000 korterit, nii et tuleva aasta lõpuks on valmis ümmarguselt 65.000 uut eluaset. Oletame, et korteris elab läbistiku 4 inimest, siis neis elab 250.000 inimest või peaaegu kaks korda nii palju kui Tallinnas üldse.

Osa elamuid on ehitatud mitte suurehitiste vaid aedlinna näol.

Uus korterikultuur.

Valgus, õhk ja päike kaunistavad omavalitsuse majade kortreid. Iga ruum on valgustatud tänavalt või aidouest otse. Ehitatakse täis ainult kolmandik pinda: ülejäänud osa täidetakse aia, muru ja laste mänguplatsidega, ilustatakse kujudega, purskkaevudega jne. Igal kortril, kui need on ka üksikisikute toad, on oma veekorraldus ja oma väljakäigukoht. Kolmel neljandikul kõigist kortreist on eestuba ja rõdu. Rõdud annavad rahulikule ja lihtsale ehitusjonele õilsa iseloomu. Lapsed ei tarvitse mängida tänaval, kus nende elu oleks hädaohus. Igas majas on laste män-

guplats, enamalt jaolt majades on lasteaiad ja lasterühmade ruumid.

Suur osa kortreid on ehitatud väikerkortritena, ja nimelt kolmes laadis: 40-meetrise põrandapinnaga (kaks tuba, köök, eesruum, väliakäigukoht), 48 meetrit (lisaks veel üks tuba) ja 55 meetrit.

Majad enam kui 300 korteriga on varustatud kõige moodsama aurupesumajaga, mis aitab perenaisel nelja- kuni viieliikmelisele perekonnale pesta, kuivatada, rullida ja triikida poole päeva jooksul. Et odavuse pärast kortrites ei ole oma vanni, majadel on ühised vannitoad ja saunad, mille tarvitamine toimub ainult tegelike kulude eest.

Üür ja ehitusmaks.

Üür omavalitsuse majades on 20 krossi (umbes 10 senti) ruutmeetrit kuus, see on hariliku kortri eest 8 šillingit (4 krooni) kuus. Pääle selle on mõned muud maksud (puhastamise jne.) mõne sendi suuruses. Kallid kortrid maksustatakse selle eest kõrgelt. Kui toa ja köögi eest võetakse kuus umbes 60 senti linna ehitusmaksu, mis on määratud uute majade ehitamiseks, siis lossid maksavad umbes 4000 šillingit (= 2000 krooni) samaks otstarbeks!

Ja päämiselt rikaste luksusliku elu maksustamine võimaldab Viini töölislialtsusel hoolitsemise töötavate rahvakihtide eest.

ERIK TUIMAN

Noorpõlv poliitiliseks!

Noorus on tähtsaim ja kohustavaim aegjark inimelus. Noorpõlv on väärtuslikem osa ühiskonnast inimkonna tulevikule! Noorpõlve kasvatus on vastutusrikkaim tegevus ühiskondlikest toimingust! Noorpõlves omandatud elamused ja mõjustused kestavad tihti kogu eluaja, määravad tihtigi inimese saatuse. Noor, alles kogemusteta, on vastuvõtlik igasugu mõjudele. Tal puudub eelarvamus, millega käsitleda temale pakutavaid mõtteid ja maailmasuhtumist, mis on olemas täiskasvanul kogemuste tõttu. Astudes

ellu, noor inimene ei suuda orienteeruda keerulises ühiskondlikus protsessis, eriti töölisnoor, kel pole olnud võimalust omandada täiel määral neidki teadmisi, mida pakub tänapäeva kool.

Ja kool — algkool, mida see annab kaasa noorele inimesele produktiooni protsessi ja ühiskondlike vahetõrgete mõistmiseks? Ta annab küll sissejuhatuse mitme teaduse omandamiseks, algeid füüsikast, keemiast, maateadusest, ajalooost jne., jätab aga andmata meetodi, kuidas kasutada neid teadmisi elus, ainult suure

tööga eriliselt andekas noor suudab neid rakendada, siduda tänapäeva eluga, jõuda teadmuste abil maailmavaatele. Selle kõrval aga kool käänab noorte idealismi kuidagi eluvõrraise raamesse, kujutelles tänapäeva ühiskondlikku korda täiuslikumana; kooli ametlik poliitika on selles, et ta varjab noorte eest ühiskonna loomulikkude arengusuunda ja uue ühiskonna elemente praeguses ühiskonnas.

Töölisnoored pärast kooli pörkavad kokku elu reaalsusega. *Tööpuuduse tont* neelab kogu lootuste romantika, usu ellu ja „kuldseesse noorusse“ on lõhkund juba varem kodusel olud. Küsimusile: miks ma ei leia tööd? Miks ma ei saa väikestki osa sellest küllusest, mis paistab läbi kaupluste akende, miks ma ei saa kujundada endale elus, mida näen kinos, — noored ei leia vastust. Nad ei tea midagi rahvusvahelisest kapitalismist, ei midagi selle määratust maailma valitsevast jõust, ei midagi tänapäeva tulunduskriisidest. Nad näevad ainult määratut viletsust, mis ümbritseb neid lapsepõlvest. Nad ei tunne ka nende nähtuste kõrvaldamisvõimalusi. Kui nüüd reaktiivne kodanlus selles viletsuses süüdistab tänapäeva demokraatlikku korda, parlamenti ja selles tülitsevad parteisid, siis on see parim sööt just selles viletsuses üleskasvavale noorpõlvele: ennem polnud ei demokraatiat, ei parlamenti, ei sada valitsejat — polnud ka tööpuudust. Nii reaktsioon võidab noored enda leeri. Kas nüüdsed eesti kodanlised ajalehed eranditult ei kisanda parlamentarismi kriisist, poliitiliste parteide elamisest rahva kulul jne. (see on ju õigus tõepoolest, kui vaadelda eesti kodanliste parteide „riiklikku“ poliitikat, mis on päämiselt oma pisikeste ringkondade nuumamises riigi kulul). Ja noorpõlve meelitatakse hiljude hiilgavusega, toidetakse rahvusliku uhkuse ja püsside ragistamisega. Kujutellakse mingit olematut vaenlast, kes seda armast eesti rahvast vaid püüab rõhuda ja teda hävitada. Paljudki töötavad noored selle süsteemilise kasvatuses tõttu unustavad oma viletsa elu ja muutuvad igasuguste „laputajate“ sõnakuulelikeks

käsitäitjaks — hädaohtlikeks poliitilisele demokraatiale ja põhisääduslikule korrale, veel hädaohtlikumaks organiseeritud töölislikonnale.

Vähe üksi seda. Noorpõlv peab ometi olema tänapäeva kultuuri edasikandja, selle süvendaja ja täiendaja. Ka kodanliste kultuuriinimeste seisukohast.

Kodanlus on aga kultuurikandja senikaua, kui see talle endale kasulik, tunneb ta aga oma lõpu lähenevat klassiteadliku proletariaadi hulga kasvamisega, siis kõik kultuuri väärtused on talle null. Sõjaväelise vägivalda abil — fašismi kujul püüab kodanlus omi elupäevi veel veidigi pikendada.

Tõsi küll, ka fašismi rusika kaitsel kodanlus ei suuda säästa oma elu võidule tungiva proletariaadi ees. Küll aga lööb ta sellega inimkonna ajalukku sügavad haavad ja paneb ta mõneks ajaks põdema. Tulundusliku laastamistöö kõrval ta kõige päält toorestab noorsoo — järgmise inimpõlve.

See kohustab klassiteadlikku töölislikonda, sotsialistlikku parteid ja ametiühinguid, hoolitsema erakorraliselt noorpõlve poliitilise kasvatuses eest, esijoones aga muidugi noorsotsialiste. Seda ei tule teha mitte niivõrt tänapäeva olukorra parandamiseks ja lappimiseks, kui just tööliklassi ja ühtlasi *kogu inimkonna* tuleviku pärast. Ainult poliitiliselt arendend inimene, eriti veel noor, suudab orienteeruda ühiskondlikus elus, suudab mõista tulundusprotsessi, mõista enda ja kaaslaste viletsuse põhjusi ja õppida tundma vahendeid nende kõrvaldamiseks. Ainult poliitiliselt teadlik noorpõlv võib võita fašismi hädaohu, võib kindlustada vaba arengu demokraatiale ja hakata teostama sotsialismi. Poliitika pole ainult täiskasvanute eesõigus, see ei avaldu ju ainult „riigimeeste“ juures. Poliitilise mõtlemise, täpsemalt *ühiskondliku* mõtlemise arendamine peab algama mitte ainult noorpõlve juures, vaid juba lapseas, sest juba siis reaktsioon sirutab omad küüned, et vallutada laste hinged, teha need taltsaiks reaktsiooni jüngriteks.

„Ärge mürgitage poliitikaga noorte puhtaid hingi!“ „Ärge tooge poliitikat kooli!“ kisedavad meie kodanlised kasvatajad ja mittekasvatajad — poliitikut. Oige: teie kodanlaste poliitika: riigivaranuduse jaotamise, „lehmakauplemise“ ja parlamentliku intrigeerimise eest meiegi hoiatame noori. See on aga kodanluse poliitika vorm, millega ta ise igal juhul, küll varjatud, küll varjamatul kujul, küll koolis, küll kodus, küll ajakirjanduses püüab immutada noori. Sellisena kodanlus kujutleb tänapäeval poliitikat, mille eest ta hoiatab noori, et siis hoida emal noori ka *sotsialistlikust* poliitikast, mis on hoopis muud. Sotsialistide juures poliitika omandab jälle mõiste, milline oli tal selle sõna tekkimisel Platoni ja Aristotelese juures, nimelt *ühiskondliku* iseloomu, see tähendab *üldsuse teenimist, uue ühiskonnavormi tekitamist*. Tõsi küll, ka sotsialistlik poliitika on võitlus võimu vallutamiseks, aga mitte selleks, et muuta kasutsejate valitsemissüsteemi, vaid et see hoopis kõrvaldada, luua uus täielikum klassideta ühiskond. Nisugust poliitilist kasvatust nõuame meie ka noortele, on ju noorpõlv inimkonna tuleviku, seega ka uue ühiskonna kandja.

Sama vana poliitika mõistet mõtlevad ka „erapooletu“ ja „autonoomse“ noorsooliikumise apostlid hüüdes: „Hoidke noorsugu emal poliitikast!“ „Ärge laske noorsugu saada poliitiliste parteide tallermaaks!“ Need isandad tahavad näha noorpõlves ja noorpõlveliikumises väärtust omaette. Taotlegu see siis karskust, kunstiharrastusi või mõnd muud tingeltangelit, aga ilma ühiskondlike sihtideta. Olgu noorpõlv oma mõtetega teisel maakera küljel, või veel parem, mõnel planeedil või kuul — ainult mitte oma reaalses ümbruses reaalses ajas, tõeliste hädade keskel. See on väikekodanlise intelligentsi ideoloogia, mida soovivad soojalt tagurlised ringkonnad. Väikekodanlus on ju tänapäev poliitiliselt näiteltavalt kaduv — minevikku vajuv ühiskondlik rühmitus, sellest ka tema väsimus poliitikast. Väikekodanlus tunnustab vaid üht — „kultuuri-võitlust“, s. o. võitlust sajanedid

kestnud kultuurivormide säilitamise eest pääletungiva kapitalistliku masinakultuuri ja tehnika arengu vastu.

Noorpõlv aga, eriti kasvav intelligents, on oma olemuselt juba revolutsiooniline, mässuline, ta tahab hävitada kõike vana, kivinenut. Kuna ta aga juba instinktiivselt tunneb poliitilisel areenil ühiskondliku pinna jalge alt kaduvat, siis piirub ta kultuurivõitlusega oma ette ja sellisena tahab näha ka noorsoo liikumist. Tõepoolest on ka väikekodanline intelligents siin peaaegu ainuõiguslikus asendis, kuna just rohkearvulise talunoorpõlve ideaal ei ole muud kui saada ise vanaks ja omandada oma praeguste isade positsioonid.

Väikekodanline noorpõlv, et kuidagi läbi lüüa ühiskondlikus elus, püüab panna end maksma kultuurilisel alal, on seega ainuke loojamineva kodanlise kultuuri edasikandja. Noorusele omase revolutsioonilisusega ta satub vastollu valitseva vana generatsiooni intelligentsiga. Selles generatsioonide võitluses arukamaile ja enamarenenuile hakkab selguma ta positsioon ühiskondlikus elus, nimelt ta proletariiserumine. Kapital vajab tänapäeva produktiooniprotsessis päälle füüsilise töötajate ka vaimutöölisi.

Arenenumaile saab muidugi selgeks, et ka juhtiv koht tähendab ikka ainult palgatöölise asendit. Nõnda enamarenenum osa kasvavast intelligentsist liitub kehalise töö tegijatega — klassiteadliku töölis-konnaga, sotsialistliku liikumisega. Muidugi teeb seda ka arukamaist julgem ja riskeerivam osa, sest ka hingeliselt end kapitalile müües on materiaalsed arenemisvõimalused tublisti soodsamad. Aga kapitalistliku ekspluatatsiooni areng ikka avalikuma kurnamise poole riisub ka vaimutöölisilt näilise iseseisvuse hilbud ja tõukab intelligentsi ikka suuremal määral proletariaadi hulka sotsialistlikesse ridadesse.

Nii ka n.n. erapooletud noorpõlve-organisatsioonid kaotavad oma mõtte, säilib ainult kaks vastaspoolt: ühelt poolt kodanlis-tagurline, viimases agoonias määratsev ja purustav

fašistlik, teisel pool tuleviku lootustega ja ühiskondlike ideaalidega varustatud sotsialistlik töölisnoorpölv. Viimasel on suur ja tänuväärt ülesanne sulatada ühiseks tervikuks nii vabrikust tulev kehalist tööd tegev noorpölv, teises olukorras valmivad töötavad talunoored ja koolipinkidelt, kantseleidest, büroodest tulevad noored, kes oma revolutsioonilisusest hoolimata on mitmeski asjas eri seisukohtadega. Mis aga eriti on tervitatav, on nende noorte suur idealism, mis vajab rakendamist sotsialistliku poliitika loovale tööle, uute kultuurivarade loomisele, uue ühiskonna saabumise ettevalmistamisele. Just idealismi puudus ja kalduvus liigselt praktilisse tänapäe-

vapoliitikasse sotsialistidel on tõugand noori tihti kommunistlikku sõnakõlksutamisse, mis annab noorte romantikale enam toitu kui sotsialistliku partei väsitav ja ühetooniline töö. Enam tähelepanu siis sotsialistlikule ideaalile, enam tähelepanu noorpõlvele, kes ei hinda kuigi kõrgelt tänapäeva virilaid olusid ega ka vabariiklikku korda. Tänapäev on saavutatud hüppelaud sotsialismi kättevõitmiseks. Ärgem laskem võtta seda hoolauda uuesti endalt!

Kui vanem põlv omi võitlusi toimis pooleldi pöranda all, siis nüüdsel noorpõlvel on õigus tulla avalikkuse ette. Ta tahab oma organisatsioon ka seda kasutada tulevasiks raskeiks võitlusiks sotsialismi pärast.

E. NOORSOTSIALISTLIKU LIIDU 5. KONGRESS

peetakse Tallinnas „Töölise Kodus“ 29. ja 30. märtsil 1930 järgmise päevakorraga:

1. Kongressi avamine ja rakendamine.
2. Aruanded Liidu tegevusest.
3. Maa ja linn töölisliikumises — referaadid:
 - a) Maa ja linn — N. Andresen.
 - b) Maaproletariaat ja proletariseeruvad kihid — A. Jõeäär.
 - c) Sotsialistlik propaganda külas — A. Aben.
 - d) Eesti küla ja ESTP poliitika — L. Metslang.
4. Töölisnoorpõlveliikumise ühtlustamine — referaadid:
 - a) Poliitilise kasvatuse sihid — K. Freiberg.
 - b) Sotsialistlik noorpõlveliikumine välismaal — P. Rummo.
 - c) Poliitiline kasvatuse meie ühinguis — E. Tuiman.
 - d) Kaudne töö meie liikumises — N. Ruus.
 - e) Noor intelligents ja töölisliikumine — Vanda Kann.
 - f) Kapitalismi kriis ja noorpölv — P. Vihalem.

5. Tegevuskava ja elarve.
6. Valimised kodukorra järgi.
7. Kongressil algatatud küsimused.

LÄTI VENNASLIIT.

Läti töölisnoorpõlveliit „Darba Jaunatne“ on arenend viimasel ajal jõudsasti. Et tegevuse suurim osa on koondund Riiga, ja tööstuslikult arenend Riia organiseerimisele pöördakse suurt tähelepanu, siis sääl on ka tulemusi. Aastavahetuseks Riias oli kokku 900 liiget seitsmes ühinguis, sisemaal umbes 500 liiget. Läti keelse töölisnoorpõlve kõrval on arenend juudi noored, keda on organiseeritud liitu 250 liiget, vene noori 150.

Liidu kongress peetakse Riias 15. veebruaril, kus on päevakorras p. m.: Aruanded (smd Mezis ja Ruzmanis), tegevuskava (sm. Švirbergs), töölisnoorpõlve ülesanded töölisliikumises (sm. Vitols), valimised.

Pole olemas suuremat probleemi ega ülesannet, kui võita noori sotsialismile. See ülesanne on tähtsam kui paljud praktilise päevapoliitika probleemid.
Artur Schmidt.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja.

Vastutav toimetaja **Lui Metslang.**

Väljaandja **Mihkel Mihkelson.**

Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu mnt. 31, postkast 367.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas.